

2550

1.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

BYORDNING FÖR KÖINGE BY.

§ 1.

Åldermansskyldigheten ombytes ~~en~~ Byordning
varje år enligt antaget bruk och flyttas nummer för Köinge
från nummer. Den, som vägrar att emottaga Hornet by.
eller Åldermansskapet, pliktar 16 Skill. Banco
och ansvarar dessutom för allt, vad i Åldermans-
tjänsten sättes.

§ 2.

Åldermannen åligger att rätta
sig efter Kungl. Majestäts Befallningsh. i Länet

utfärdade instruktion för ålder - och ordnings-
män av den 10 dec. 1811 samt allmän kungörelse
av den 7 okt. 1811. Älderman göre förteckning
över böter och andra avgifter, som tillfalla
byens kassa, slika inkomster indriva och använ-
da, samt vid äldermanskapets avträdande redovisa.

§ 3.

Älderman, som sammankallar
byamännen i andra ärenden, pliktar En Riksdaler
Banco.

§ 4.

Byamännen skola samlas, då
det tutas i byahornet. Åbo, som uteblir och ej
heller har säkert ombud, pliktar 2 Skill. Banco.,
om han ej ~~kan~~ laga förfall styrka gitter.

§5.

Olika meningar avgöras genom

omröstning efter Hemmantalet. Missnöjd skall genast det tillkännagiva samt 14 dagar efter hos Kungl. M. Befallningsh. överklaga beslutet.

§ 6.

Den, som i byalag eller Bysamling åstadkommer kiv och träta eller utbrister i Eder och svordomar eller fäller ohöviska ord och utlätelser pliktas 16 Skill. Banco. Sker slagsmål utgives av den brotslige 3 Riksdaler 16 Skill. Banco. Alderman skall vid vite av 32 Skill. Banco hos Kronobetjänt det anmäla. Den, som drucken av starka drycker överlastad eller rusig infinner sig å Bysamling pliktas En Riksdaler Banco.

§ 7.

Enligt Kungl. Brev av den 20 febr. 1748 skall Bye-Rätt utgöras av Alderman och Bisittare i en by. Denna Bye & Rätt bör hava

en för sig upprättad och av Häradsrätten fastställd Byordning efter vilken Äldermannen kan avsluta tvister och fälla Byamännen till böter. Hos oss skall Bye - Rätten vara: Älderman och 4 Bisittare. Åboerne på de tvenne hemmans nummer före och efter Äldermans - hemmans nummer äro Bisittare i Bye - Rätten. Äro ej Älderman och Bisittare ense i ett mål röstas och de ha lika röster.

§ 8.

Enligt Kungl. Resolution av den 10 sept. 1743 bör Älderman ha uppsikt över Byns hägnader. Senast 8 dagar före första säningsdagen vid Bysamling tillsäga om Gärdesgårdarnas iståndsättande samt bestämma viss dag, då de böra vara i laggiltigt stånd, så att granskning å dem kan ske. Granskningen verkställas av Bye - Rätten, som är Bye - Laget ansvarig för vångarnas

fredande. Bye - Rätten kan casera odugliga stängsel och ålägga den försumlige att bota den felande stängselen. Underlåter han detta, pliktar han 16 Skill. Banco och stängseln sättes i stånd genom Bye - Rättens försorg, som uttager kostnaden av den försumlige. Denne kan klaga inom 14 dagar å vederbörlig ort. De stängselskyldige i Eyen tillförbindas vid En Riksdaler Bancos vite, att till första här- efter blivande granskning hava vid varje ända av sine gårdesgårdsstycken nedsatt pålar, försedda med namn och Hemmans - nummer, börandes desse märken sedermera underhållas, försummas detta, bötes 8 Skill. Banco för varje påle eller märke, som saknas.

§ 9.

Sånings - Skörde och Bergnings- dagar bestämmas vid By - samling. Den som före

den dag, vilken blivit bestämd, sår, hugger säd eller Inbärger, pliktar En Riksdaler 16 Skill. Banco, men den pliktar 6 Riksdaler Banco som avhugger Gräs före än tillåtet är.

§ 10.

Kör någon över annans obergade åker eller äng, böte efter Lag och ersätte skadan samt pliktar för varje överkörd Åker eller Äng 16 Skill. Banco. Är dag till Bergning utsatt, då må på rot stående säd eller gräs avhuggas och till sidan läggas av den, som berga vill men ej har annan väg att franköra.

§ 11.

River någon håll på gärdesgård innan marken till bete uppgives, plikte 24 Skill. Banco och vare skyldig att genast bota vad han rivit. Inkommer kreatur och sker skada,

ersätte denna sednare och böte för varje kreatur enligt § 13. Den som lägger eller går olaga gångstigar över obergade åkrar eller ängar pliktas 16 Skill. Banco och ersätter skadan.

§ 12.

Var och en är obetagt att under det vångarne äro fredade å egna ägor under tjuvring och säker tillsyn beta sina arbets kreatur. Beträdos någon att ha betat å annans ägor böte Två Riksdaler Banco samt tillika ersätter skadan.

§ 13.

Den som av ondska eller övermod på ett eller annat sätt insläpper ett eller flera kreatur i fredad vång, pliktas 3 Tre Riksdaler Banco och ersätter skadan. Sker sådant av vårdslöshet pliktas 32 Skill.

Banco samt skadeersättning. Finns kreatur löst gående i fredad vång, pliktar ägaren och vet man ej huru det inkommit, då pliktar ägaren till kreaturet för varje Hästkreatur Åtta Skill. Banco, för varje Fäkkreatur Sex Skill. Banco, för varje Får och Svinkreatur Två Skill. Banco samt ersätter skadan.

Har kreatur inkommit över ogild stängsel, utgives böter och skadeersättning av ägaren till den ogilda stängseln.

§ 14.

Efter slutad Hö - och Sädesbergning överenskommes vid By - samling om viss dag till vångarnas uppgivande. Den som förr å sålunda bestämde dagar släpper kreatur i vången pliktar En Riksdaler Banco och ersätter skadan.

§ 15.

Eho, som å annans fäller träd, hugger, skär eller på annat sätt tillgriper surskog eller kratt ehvad det är mycket eller litet pliktar En Riksdaler Banco 16 Skill. Banco utom böter efter Lag och skadan ersättes. Den, som avhugger, fördärvar eller skadar vid hus, gärdesgårdar, diken, vägar eller annorstädes till prydnad och hägn planterade eller växande träd och buskar, skall utom det han ansvar Lag och Författningar stadga pliktar Två Riksdaler Banco och des utom planterar samt till växt befordrar andra träd eller buskar å samma ställe och av lika slag med vad han åverkat.

2550

LUNDAS UNIVERSITETS
FOLKRETTSLIGA 10.

§ 16.

Uti Kalfva Kärr, Friskogen
eller utmed ån är det ingen tillåtelse att hugga
Ahle. Sker det böte för varje lass större eller
mindre En Riksdaler 16 Skill. Banco samt för
mansbörda och därunder 16 Skill. Banco varjämte
den brottslige skall befodras till laga ansvar.

I Ny äger var och en att å
sina ägor hugga och hemforsla surskog, kratt
eller enris men blott 4 dagar i Nyet nämligen
Tis - och Fredagar. Den som häremot bryter plik-
tar 16 Skill. Banco.

§ 17.

Så ofta Eye = Rätt nödigt
finner tillsägs om svinringning, vilken bör
vara verkställd till viss utsatt dag, då gransk-
ning av Byens svinkreatur företages. Den som

underlåter att å nämnda dag eller under den tid sådant nödigt är, hava sina svinkreatur ringade eller som väl verkställt ringning, men på ett med ändamålet ej förenligt sätt, pliktat 16 Skill. Banco för varje oringad eller ej rätt ringat svinkreatur. Ringarne skola förfärdigas av mässingstråd.

§ 18.

Tjur underhålles av Byamännen. Han vinterfödes, utsläppes på sommarbete och intages om efterhösten på sätt och vid den tid Byamännen efter överläggning vid samling befallt.

Fargalt eller Orne bör jämväl för Byens räkning anskaffas och underhållas efter överenskommelse Byamännen emellan.

§ 19.

Skogvaktare eller Vång -

gömmare leges och lönes av Byamännen. Till slik tjenst må endast antagas den karl, som med hälsa och krafter förenar lydnad, trohet, vaksamhet och nykterhet. Honom åligger att ha va en noggrann tillsyn, det ingen ofred sker i vångarne av människor eller kreatur, men inträffar sådant, bör han panta den brottslige samt uti Byens Intagshage indriva kreaturen. Fanten avlämnas genast till Aldermannen, som även bör skyndsammoligen underrätta om kreaturs intagande på det att han må kunna lika oförtövat därom tillsäga ägaren. Även åligger skogvaktaren tillse att svinkreatur ej gå oringade å in - eller utågor å den tid av året sådant ej är tillåtet.

Av alla de böter, vilka genom skogvaktarens åtgärd utgå efter denne Byordning erhåller han En Tredjedel. Skogvaktare, som visar sig ohörsam, försumlig, begärlig efter starka drycker eller beftädes med underslev, varde skild från tjensten och miste den till hel - eller halfva årslönen allt som han därtill gjort sig förtjent. Likväl bör han minst en gång av Aldermannen vid Bysamling hava erhållit varning och ej låtit sig därav rättas, innan han från tjensten får avsked.

§ 20.

Ej må Åbo, Torpare, Husman eller vem det vara må, hos sig intaga Inhyses - hjon eller ej arbetsför person, förr än han sådant ~~xxx~~ vid Bysamling anmält och därtill bifall erhållit. Den som härmot bryter pliktar Två Riksdaler

2550

Banco och skilje sig genast vid den olovligen
intagne personen därest sådant av Byemännen
äskas.

§ 21.

Den som hyser okänd med
eller utan plats försedd person, kringstrykare
eller den som misstänkt är och ej strax sådant
anmäler hos Ålder - eller ordningsman förplik-
tas med lika allvar att efter därom erhållen
känedom genast infinna sig å det ställe, varest
den anmänte personen uppchäller sig samt noga under-
söka densammes pass och huruvida han är berätti-
gad att vistas i Orten. Är han platslös eller å o-
orätt väg stadd eller skälig misstanka mot honom
förekommer, varder genast avförd till närmaste
kronobetjente.

2550

§ 22.

Varje år den förste Maj
utväljer Byemännen bland sig Fyra Åboar, vil-
kas skyldighet skall vara att var Sjätte vecka
året igenom på det nogaste besiktiga och granska
alla i Byen befintliga Skorstenar, Bakugnar
och andra Eldstäder. Yppas vid granskning någon
brist tillsäges ägaren att genast densamma bota.
Underlåter han sådant pliktat han Tre Riksdaler
16 Skill. Banco och Bye - Rätt äge att låta bota
det bristfälliga emot betalning, som genast av den
tredskande utpantas. Den som ovarsamt umgås med
Eld, ~~är~~ å kakelugn lägger, i kakelugn eller så
kallat luhål, eller å annat ställe där Eld när
är, insätter ved, stickor eller andra brännbara
ämnen pliktat utom vad allmänna Lager och För-

fattningar stadga En Riksdaler 16 Skill. Banco,
ändock ingen skada skedd.

§ 23.

Alla Böter och Viten som
utgå efter denna Byordning tillfalla Byens kassa,
där ej annorlunda finnes stadgat varom uti § 19
enligt vilken skogvaktaren erhåller En Tredjedel
av de Böter, vilka utgå i följd av hans åtgärd
och gäller detta även för den, ~~zuz~~ eho han vara
må, som visar sig nitisk för ordning och skick
inom Byalaget.

Böter och Viten uttagas av
särskild utsedd Pantare, beträdd av de tvenne
Byamän, som han därom anlitar. Nekar den skyldi-
ge att utgiva Böter eller Vite tages Pant hos
honom. Bjuder han löften för panten eller ställer
nøjaktig borgen inom En månad sedan han pantad

blev, återställes honom panten, i annor händelse försäljes den å auktion därest ej den tredskande behörigen styrker att han inom den föreskrivna tiden hos Kungl. M. Befallningssh. sökt och erhållit inhibition av pantens försäljning. Böter, Viten och panter avlämnas till Aldermannen.

§ 24.

Till förvarande av Byens kassa, denne Byordning jämte övriga Byen rörande handlingar anskaffas och till Aldermannen avlämnas ett bastant och med lås och nyckel försett skrin.

§ 25.

Vid varje ombyte av Alderman åligger det med 32 Skill. Bancos vite den som e

emottager Äldermansskapet att å Bysamling ljudeligen uppläsa denne Byordning samt Kungl. M. Befallningsh. - des i Länet utfärdade kungörelse av den 7 okt. 1811 och Instruktion för Älder - och ordningsman av den 10 dec. berörde år, jämte sådane utkomme eller blivande Författningar och Kungörelser, vilkas oftare upprepande Byemännen finna nödigt. Förande slike Författningar, Kungl. M. Befallningsh. - des Kungörelser och andra påbud finnas denne Byordning vidfogade. Saknar Älderman färdighet att som sig bör uppläsa å Bysamling förenämnda handlingar, äger han därom anlita annan därtill skicklig person.

Denne Byordning är i dag för oss samtelige här undertecknade hemmansägare och Åboer i Köinge by ljudeligen uppläst, samt till ofelbar efterrättelse för oss och våra efterkommande efter-

2550

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

19.

trädare enhälligt antagen och kommer såsom gällande
att anses ifrån den dag han av Frosta Häreds
Tings Rätt ytterligare fastställd varder.

Köinge den 14 April 1825.
